

Cooperativismo e Economía Social, nº 35 (2012-2013), pp. 143-146

**IMPUGNACIÓN DOS ACORDOS DO CONSELLO
REITOR DUNHA COOPERATIVA DE VIVENDAS E
IMPROCEDENCIA DA DEDUCCIÓN DE CANTIDADES
NAS DEVOLUCIÓNS POR BAIXA XUSTIFICADA DUN
SOCIO. COMENTARIO DA SAP DE PALENCIA NÚM.
31/2013 (SECCIÓN 1), DE 4 FEBREIRO DE 2013**

M.ª Jesús RODRÍGUEZ MÍGUEZ.

1.- PRESENTACIÓN

A baixa ou saída nunha sociedade ou en calquera tipo de organización, teña ou non carácter asociativo é polo xeral un feito cotiá e relevante ao mesmo tempo. No caso das sociedades cooperativas é mesmo un principio substantivo e estrutural. Trátase do que se chama “principio de portas abertas”, segundo o cal se permite aos socios que se adhiran ou ben causen baixa libremente na mesma, sen prexuízo de que a súa eventual saída poda ter transcendencia mesmo para a supervivencia da sociedade, xa que debe respectarse as esixencias dun número mínimo legal de socios (ou, en sentido contrario, o número máximo que podan fixar os Estatutos).

No caso das cooperativas de vivenda este feito é aínda máis relevante, como teremos ocasión de ver neste caso, e presenta un carácter singular que esixe unha normativa específica destinada a regular de xeito equitativo os intereses en conflito (os que se van e os que se quedan), en función de variantes diversas e requisitos propios.

En efecto, o caso que imos examinar versa sobre da procedencia ou non de practicar nunha Cooperativa de vivenda deducións nas devolucións de cantidades aos socios que causan baixa na mesma. É dicir, non se cuestiona o dereito á baixa senón as condicións nas que esta se debe producir.

Non debemos esquecer que a crise na que está o sector inmobiliario desde 2008 non só fai que este tipo de casos sexan máis frecuentes senón que pon en evidencia a necesidade dunha regulación específica.

2.- ANTECEDENTES

A sentenza ditada en Apelación pola Audiencia Provincial de Palencia resolve un recurso contra o previo pronunciamento do Xulgado de 1ª Instancia e Instrución núm. 1 de Palencia, recaída no Xuízo Ordinario núm. 309/2012, de data 10 de setembro de 2012, onde o xuíz literalmente dispón:

“Desestimar a demanda interposta [...] en nome e representación de D. Fabio contra Río Pisuerga Sociedade Cooperativa de vivendas, absolvendo a parte demandada dos pedimentos deducidos na súa contra. Con imposición a parte actora das costas causadas.”

Os feitos aceptados na sentenza impugnada poden resumirse brevemente no seguinte:

D. Gabriel e D. Fabio impugnaron xudicialmente o acordo do Consello Reitor de Río Pisuerga Sociedade Cooperativa de Vivendas de 1 de setembro de 2010, así como o acordo da súa Asemblea Xeral, do 15 de abril de 2011, nos que se acordaba que tras da súa baixa na cooperativa se procedía a actualizar o seu saldo de reembolso de acordo coas perdas do Balance de peche do 2009, o que supuña practicar unha dedución a cada un deles por importe de 29.120,47 € no saldo resultante. É dicir, preténdeselles reducir as cantidades a reembolsar a causa das perdas nas que tivera incorrido a sociedade.

O fundamento era que na cooperativa se aprobara por unanimidade un plano de viabilidade (constando que os actores o votaron e o fixeron a favor) no que se acordaba que “o que se vai sen parcela soporte as perdas derivadas do actual prezo de mercado en relación cos custos”, polo que a sentenza agora impugnada considerou axustado que se lles repercutira ós actores as correspondentes perdas.

Pola contra, os demandantes/apelantes sosteñen que os citados acordos son nulos de pleno dereito, sen que o seu voto favorable o convalide, xa que eles causaron baixa o 22 de decembro de 2009, e baixa xustificada, polo que de conformidade coa lexislación aplicable (neste caso, como veremos, a Lei 4/2.002, do 11 de abril de Cooperativas de Castela e León) e os Estatutos da propia cooperativa non lles correspondía soportar dedución algunha sobre

das cantidades no seu día anticipadas, e polo tanto a practicada do 40% debe anularse.

3.- COMENTARIO

A Lei 4/2.002 do 11 de abril de Cooperativas de Castela e León (a partires de aquí LCCL), establece no seu artigo 59 que o capital social estará constituído polas aportacións obrigatorias e voluntarias dos socios, e que poderán ser:

“a) Aportacións con dereito de reembolso no caso de baixa.

b) Aportacións no que o seu reembolso no caso de baixa poda ser refusedo incondicionalmente polo Consello Reitor.”

Pola súa banda, o artigo 118.6 LCCL sinala o seguinte:

“Os Estatutos poderán prever en que casos a baixa dun socio é xustificada e para os restantes, a aplicación, na devolución das cantidades entregadas polo mesmo para financiar o pago das vivendas e locais, das deducións a que se refire o apartado 3 do artigo 66, ata un máximo do 50% das porcentaxes que no mesmo se establecen.”

O citado artigo 66 da LCCL, no seu parágrafo 3º (na redacción vixente no momento dos feitos), establecía a respecto do reembolso das aportacións que:

“Os Estatutos de cada cooperativa fixarán o importe porcentual das deducións, que como máximo serán aplicables a contía do reembolso, segundo as causas motivadoras do mesmo, que non poderán exceder do 30% no caso de expulsión, nin do 20% no caso de baixa non xustificada.”

Polo tanto, a singularidade que presentan nesta materia as cooperativas de vivendas sometidas á lexislación de cooperativas da Comunidade de Castela e León é que a lei se remite aos Estatutos para coñecer os casos nos que a baixa dun socio se poderá calificar como xustificada.

No presente caso, o artigo 12.1.3 dos Estatutos da Sociedade Cooperativa Río Pisurga establecía especificamente que, se no prazo de tres meses e mediante resolución expresa, o Consello Reitor non califica a baixa, a mesma entenderase como xustificada. Trátase dunha sorte de silencio positivo, no que a falta de dilixencia dos órganos xestores das cooperativas non calificando a baixa resólvese en interese dos socios que causan baixa, dado que se califica

ex lege como xustificada, coas importantes consecuencias que de tal calificación derivan para os mesmos, en detrimento no seu caso da propia sociedade.

Como consta acreditado no expediente xudicial, o Consello Reitor, por acordo do 31 de marzo de 2010 (modificado por outro do 1 de setembro), non só calificou a baixa como xustificada, senón que producida, segundo o demandante/apelante, con data 22 de decembro de 2009 e sen que conste rebatido o citado acordo, ditándose este fora do prazo de tres meses legalmente establecido.

En consecuencia, e en aplicación da LCCL e das disposicións estatutarias, a baixa é claramente xustificada, o cal impide a práctica de dedución algunha no reembolso das aportacións.

Á vista do exposto, a Sala pronunciouse estimando na súa integridade o recurso interposto, revocando a sentenza apelada e declarando a nulidade dos acordos do Consello Reitor do 1 de setembro de 2010, así como o da Asemblea Xeral do 15 de abril de 2011 relativos os dereitos dos apelantes, declarando en consecuencia o dereito ao reembolso das aportacións ao capital da Sociedade Cooperativa e dos pagos a conta, con devengo de intereses dende a baixa (22 de decembro de 2009), sen impoñer costas nas dúas instancias a ninguén.

4.- CONCLUSIONES

Non cabe dúbida de que os que ao longo da presente crise participaron en proxectos cooperativos no sector da vivenda teñen asumido un risco especial, que vai máis aló do que inicialmente se podería pensar nun proxecto desta natureza.

Na situación na que se atopan moitas das cooperativas de vivenda desde o comezo da crise, especialmente delicada na maioría dos casos, o que fai preciso, para evitaren abusos, que os socios que desexen causar baixa (algo perfectamente lexítimo), sexan perfectamente escrupulosos cos requisitos formais esixidos para poder facelo. Do mesmo xeito, non cabe dúbida de que nestas mesmas circunstancias os demais socios e, de xeito moi especial, os que participan na vida das cooperativas desde postos directivos, deben extremar pola súa banda a vixilancia deses mesmos requisitos formais para, sen impedir o lexítimo dereito de saída, non repercutan, pola súa negligencia, en detrimento do patrimonio cooperativo, como xa sinalamos, a bo seguro estarán xa de por si deteriorados na meirande parte dos casos a causa da mesma crise.